

Hans J. Hansen

70 ár 20. mars

Við endan á Lerkarás býr listamaðurinn Hans J. Hansen. Hann er listamaður í orðsins rétta týðningi – sangari, harmonikuspællari, málari, sjónleikari og skald. Sjaldan mætir tú fólki, sum er so musiskt í sínum hugburði sum Hans Jakku. Men það, sum er so ótrúligt, það er, at hann er sjeiti, jarpt hár knýtt í ein hesthala. Halin er eitt satt listaverk. Havi so mangan hugsað mær at mála henda hala, men eg tori ikki. Tað er nakað kultiskt í hárið Hans Jakkups. Hann lat hár- ið vaksa, tá ið Barba og harra Pál skuldu av barkastokki, og er hetta tann livandi myndin av Barbu, sum vit hava her í bygdini. Leikur hansara var fram úr góður, og var hetta mynd av manninum, sum gjøgnum eitt heilt lív hevur fjálgað um bygdina við síni rødd, pensli, sjónleiki og harmoniku, tí er boðskapurin so livandi í hesum jarpa hári.

Hans Jakku er altíð farin undir verkið, sum vit onnur forgeingiligu hava lyft og lætt og ikki havt orkuna at fari undir, men Hans hevur ikki latið seg vikað. Hann var visur í síni søk, og legði ei í, um onkur ypti øksl ella smírdist.

Hann sat niðri í fjøruni undir Rættarbúðini og málaði ein vakran summardag í fimmti árinum. Hetta er fyrsta myndin, sum hevur fest seg í hugan av Hansi, hvar penslastrokini lyftu myndina upp á eitt støði, har málingin gjørdi grót og skjoldrar livandi. Rámin av oljurivnum ber teg aftur til henda dag. Her var listamaðurin ílatin skaldakap og anda. Andin lá yvir tí bláa fjørðinum, Murtakletti, Bedingini og teimum stoltu nestunum, sum tí verri eru farin í søguna, men Hans hevur gjørt tey ódeyðilig. »Evgit ejes kun det tapte...«

Aftur sást tú listamannin sita uppi á fiskastýkkinum og mála Morning Star, sum stóð uppi á Beding. Har sat hann millum stakkar og málaði á steinsettari fløtu. Kvírrur og lat alt fara framvið, sum av verðsligum rini dansaði kring hann. Smádreingirnir flokkaðust um hann og undraðust. Tá vóru ikki mangir av hansara slag, sum tóku til penslin, men teir vóru tí. Símun Olivur, Kristjan hjá Benadikt, Poll og Hans Jakku. Tað var sum hesir menn livdu á eini aðrari gongustjørnu og vóru bert her á vitjaðu. Enn er Hans Jakku ímillum okkum og nemur við ráki í bygd okkara. Fiskastýkkið er horvið, Morning Star er farið og hinir listamennirnir hvíla undir grønu torvu, men yvir teimum grønu litunum, tí hvíta strokinum og havsins bláa liti, livir ævinleikin. Hann er í myndunum hjá Hans Jakku.

Tá ið málningaframsýningin á fyrsta sinni sá dagsins ljós fyri 29 árum síðani, var tað Hans sum bar upp á mál at fara undir slíkt tiltak her í bygdini. Sum hugsað, so gjørt. Mangar góðar løtur hava verið í fimleikarhøllini øll hesi árin, hvar orðaspælið um málningar og list hevur verið livligt í háfloygdum vendingum um

knortlutar málningar, um abstraktar málningar og grønar víddir við blómuskruð og reyðbotnaðum sluppum í skúmutum sjógv. Hvar er byrjanin og hvar er endin í hesum drátti? Hann er ikki at finna, tí listin er ævig, sjálvt í eini fimleikarhøll í einari lítli bygd sum Fuglafirði er hesin ráki. Hann er eisini í teimum aldar gomlu málningunum, sum eru festir á veggini í hellum víða um, har upphavsin listamenn kveikt lív í við sínum listaeygum og sínum góðu hondum. Enn eru hesir málningar til skjals og vera tað, so leingi heimurin stendur. Vónandi fer ævinleikin í fimleikarhøllini í Fuglafjarðar skúla at hanga við og røpa til tann forgeingiliga heim við sínum tigandi máli.

Hans er musikalskur. Hann hevur spælt harmoniku frá heilt ungum árum av. Fyrr var harmonika í hvørjum heimi í bygdini. Mær

tykir, at hon má lúta fyri tí elektroniska gogguljóðinum, sum er stórt spell. Eingin tónleikur er so góður til dans, sum ein góð harmonika. Tá ið farið verður um gólvíð í einum góðum valdi, og tú heldur um miðjuna á henni, tá er loyst úr lagdi. Tá sjóar um strendur og í øllum teimum málningunum, sum hava hingið í fimleikarhøllini í Fuglafjarðar skúla. Ikki heldur Hans seg aftur í latín-amerikanskum rytum. Tak bara Besame Mucho av Consuelo Velazques, hvar triolnar sveima sum tann grøni liturin í málningunum hjá Hansi ella bara nakað so heimligt sum lagdi: So skotin sum ein abbi var í ommu. Ofta tykist mær, at bygdamaðurin er stórri kosmopolittur enn býarbarnið. Hvi hetta er, er ilt at siga. Men hann er noyddur at lata eygað fjakka um røðirnar í bygdini, hugsa, ransaka og granska hvat goymir seg aftan

hesar røðir. Tá ið hann hevur sæð út yvir tey gráu fjøll og tað bláa hav, er hann farin at skapa. Tað kanska gjørdist ov trøngt heima. Nýggjur andi skuldi til og tað kosmiska skuldi verða skrástívari í eini leitun eftir nýggjum landi. Bygdamaðurin, sum livdi í so trøngum korum, gjørdist heimsborgari. Hann mátti taka til penslin, blýantinn ella ljóðfóðir og breiða seg út yvir tann víða heim. Úrslitið er gott. Mangir góðir listamenn eru komnir av bygd, bæði teir sum hava staðið við penslinum, teir sum hava skrivað og spælt uppá. Hans er ein av teimum – fjølbroyttur og ikki erkvisin, men ein kosmopolittur.

Hans hevur greitt frá tí, vit onnur hugsa um og ikki duga at festa á blað. Í bókini, Á brúnni hjá Hans Jakku greiðir hann frá ymiskum forvitnisligum sum t. d. Min fyrsti útróðrardagur. Her er tað bygd-

drongurin fer út um Enni, upplivir heiminn, sær inn á Oyndarfjørð, Funning og Gjógv. Her opnast tann víða verð. Hetta er so heimligt og munnu ikki øll, sum eru vaksin upp um hetta mundi kenna seg aftur? Minnist tú fyrstu ferð, tú sást Gøtu, tá ið rokkið var upp um Gøtucið, tann langi Gøtudalur, sum var so langur, at bara dalurin Jordan var longri? Einku annað var at meta saman við, enn tað sum var lært úr bibilsøguni. Ikki at tala um, tá ið Skálafjørðurin lá fyri fótum tínum, tá var heimurin so stórir, einki var størri. Fyrsta trinið varð rokkið til tað kosmiska. Bygdamaðurin gjørdist heimsborgari. So við Hansi, tá ið hann sá Hellurnar, Oyndarfjørð, Elduvík, Funning og Gjógv var lest og liðugt. Nú var listamaðurin leysur frá nálva sínum... egen navle er et pompøst motiv (PH), ... hann kann brúkast á Muntra, men ikki á Bakkaðarfjørðinum. Nalvin er góður at hava við sær, dugur til agn, men tá ið tú ert heimsborgari, tá skal annar lögur til.

Hans hevur í mong ár spælt við Fuglafjarðar hornorkestur. Hann spældi B-bass. Her var hann við í skaldskapi sínum. Hann ikki einans spældi upp á bassin, men hann dugnaði felagnum við yrkingum sínum t. d. Tiggju lítli lúðrasveinar ella Hornblásarin. Hans er har, sum hann er- heilur og sælur.

Eg hugsi um leiklutin, sum Hans hevði í Barbaru. Hetta var honum til miklan sóma og tign. Hugsu um Hans hevði búð aðrastaðni, og hevði havt høvi at verið meira á palli, smæddist hann ikki burtur ímillum teirra, sum roktaðu á hesum leiðum. Hann hevur hetta í sær at vera sjónleikari, og tað kenst við hvørt drag, ið verður drigið á harmonikuni, serliga tá ið hann spælir og syngur.

Við síðuna av mær í manskórinum, situr ein 70 ára gamal unglingi. Hann er fyrsti tenorur. Nú liggur leiðin til London á páskum, og sita vit og mykja røðirnar til hesa konsertferð. Nú er tað ikki Funningur ella Gjógv, ið skal skoðast, nei ein heimsstaður. Hann verður líka so forvitnisligur at siggja, sum hesar bygdin vóru hin dagin, tá ið Hans á fyrsta sinni var og setti kalvalnú úti fyri Búgvannum saman við fadurinum og bróðrum Jens Klemint. Men er hann líka vakur? Eg ivist. Í eygunum á einum kosmopolitti verða tær føroysku bygdinrar perlar. Tær liggja og tutla niðri við sjóvarmálan, og hyggja at tær, fylgja tær hvar enn so tín fótur stígur og breggia sær av, at tær hava vegleitt teg og givið tær víðrák og megi í tíni heimsfatan. Í Fuglafirði býr Hans. Hann varð sjeiti í gjár 20. mars. Hann er uppvaksin á Rætt, niðri við sjóvarmálan. Her lógust lunnar undir eitt ríkt lív í skaldskapi, tónleiki, sangi og sjónleiki. Hetta hevur hann borið við sær øll hesi ár. Hjartaliga til lukku við teimum sjeiti árunum, heimsborgarin Hans J. Hansen.

Heilsan Frits